

Amfibieën in de vijver

Vijvers zijn in de mode. Steeds meer mensen kiezen voor een waterpartij in hun voor- of achtertuin. Vaak wordt mij de vraag gesteld: 'Kan ik ook kikkers of salamanders in mijn vijver houden?' Het antwoord daarop is: Ja, maar het stelt wel wat eisen aan uw vijver en aan de tuinrichting.

Inheemse amfibieën en reptielen staan, min of meer terecht, op de lijst van beschermde dieren en mogen dus niet gevangen, vervoerd of verhandeld worden. Toch worden ze nog steeds vaak in de vrije natuur gevangen. Dit moet sterk afgeraden worden, omdat kikkers in groepen voorkomen en als men er slechts een paar vangt, zullen ze in uw vijver wegwijnen. Padden hoeft men al helemaal niet te vangen, omdat ze toch niet in uw tuin zullen blijven. In België zijn met name salamanders wel gewoon op bepaalde dierenmarkten te verkrijgen. Mijns inziens dient men ze daar echter niet te kopen, want de dieren zijn vaak door het vangen en transport ondervoed of beschadigd. Dikkopjes (kikkerlarven) mogen in Nederland wel gevangen en vervoerd worden, maar de beste methode is toch om kikkerdril, afkomstig van een andere tuinvijver, in uw eigen vijver over te brengen. Er is een grote kans dat de dieren

die na de metamorfose aan land gaan, uw tuin als hun eigen biotoop beschouwen en er zullen blijven.

Vaak komen kikkers, padden en salamanders ook spontaan in uw vijver. Of hun larven komen mee bij het scheppen van watervlooiën. Ook zouden er wel eens salamandereitjes kunnen meekomen met waterplanten, die men krijgt van een andere vijverliefhebber. Diverse mogelijkheden dus, zonder roofofbouw te plegen op de natuur.

Specifieke eisen aan de tuin

Indien er amfibieën in uw vijver terechtkomen en u wilt ze daar graag houden, dan dient u ook uw tuin verantwoord in te richten. En dan mag u zelfs nakweek verwachten. Zo draagt u een steentje bij aan het natuurbehoud.

Amfibieën leven in de natuur in stilstaand of langzaam stromend water. In uw tuinbiotoop hoort dus geen zware fonteinpomp met hoge spuithoogte, maar een langzaam kabbelend beekje behoort wel tot de mogelijkheden. De aanzuigmond van de pomp dient afgeschermd te worden, opdat eventuele larven niet de pomp ingezogen kunnen worden. Zowel in de vijver als op de kant dient een goede randbeplanting voldoende schuilmogelijkheden te bieden om te kunnen vluchten voor katten en vogels.

Salamanders zullen de randbeplanting vaak uitkiezen om hun eieren in af te zetten. Zeer bruikbare planten hiervoor zijn watermunt, penningkruid en moerasvergeet-mij-nietje. Deze vormen aan de vijverrand een bladerdek, maar tevens een wortelstelsel waarin de larven ruim de mogelijkheid hebben om te schuilen en te foerageren. Alle salamanders en hun larven zijn namelijk carnivoren en leven van watervlooiën, muggenlarven, wormen, kleine kreeftachtigen enz. Een goed waterplantenbestand in de vijver, bestaande uit hoornblad, waterpest, fonteinkruid e.d. is om dezelfde reden aan te bevelen.

WAT IS EEN AMPHIBIE?

DEEZE GROEP knielooze, gewervelde dieren kunnen zowel op het land als in het water leven. De meeste amfibieën hebben een vochtige huid, waar geen haren of schubben op zitten. Ze halen adem door hun huid en met hun longen. Bijna alle amfibieën leggen hun eitjes in het water. Ze worden in drie groepen verdeeld: kikkers en padden, watersalamanders en wormsalamanders.

WORMSALAMANDER
Deze amfibieën hebben geen poten en worden in ondiepe stroom en groeven, meestal in de grond of tussen stenen, in het water.

PAD
Niet alle wateramfibieën hebben padden geen haar of schubben. Padden en kikkers hebben geen roest.

Wratte huid

Lange achterpoten

Kleine kop

Gladde, geringde huid

ANATOMIE VAN EEN AMPHIBIE

Waterplanten zijn ook noodzakelijk voor een goede waterkwaliteit. Uw vijver dient plaatselijk diep genoeg te zijn (minimaal 80 cm), opdat hij 's winters niet geheel dichtvriest.

Groene kikkers en late salamanderlarven overwinteren namelijk op de bodem. Bruine kikkers, padden en jonge en volwassen salamanders dienen echter ook een goede overwinteringsplaats te kunnen vinden in uw tuin. Deze dieren kruipen in de herfst uit het water (kikkers en padden al direct na de metamorfose) en leven dan van wormen, naaktslakken en allerlei insecten. Daarom is het beter om geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken in uw tuin!

Kikkers en padden kan men in de zomer eventueel bijvoeren met veldkrekels, die zich niet in huizen voortplanten, zoals huiskrekels dat doen. Om uitdroging te voorkomen kruipen amfibieën overdag onder stenen e.d. en zijn vooral 's nachts actief, omdat dan de luchtvochtigheid hoger is. Een steenpartij met rol- of Maaskeien rond uw vijver is daarom aan te raden. Ook een stapeltje oude dakpannen voldoet hiervoor uitstekend.

Als de temperaturen gaan dalen, zoeken amfibieën een plaats om te overwinteren. Heel geschikt voor dat doel is een berg blad- en takkenafval ergens in een hoek van de tuin of de vaak voorkomende stapel stookhout. Ook heel geschikt is een zogenaamde compostkuil. Dit is een gat in de grond van ongeveer 60 x 50 cm en één meter diep. De wanden worden bekleed met tempex en op de bodem liggen wat takken. Gedurende de zomer vult u de kuil met blad- en maaiafval, dat wordt verteerd door schimmels en bacteriën. Hierdoor wordt een broeiend en voedselrijk milieu gecreëerd voor diverse insecten. De amfibieën maken er in de zomer gebruik van om op jacht te gaan en bij vorst wordt de kuil gebruikt om te overwinteren. De bovenkant van de kuil dekt men dan af met boomstammetjes (bv. eiken) en na verloop van tijd bemossen deze en zien er dan heel natuurlijk uit. In het voorjaar zoeken de dieren vanzelf hun weg weer naar het water.

Padden en salamanders kan men ook laten overwinteren in een oud aquarium dat gevuld is met bladafval, liefst ei-

Een hoeft men al helemaal niet te vangen, omdat ze toch niet in uw tuin zullen blijven.

ken- en beukenbladeren. Stel dat aquarium zo op dat de dieren erin kunnen kruipen en zet het aquarium vervolgens op een vorstvrije plaats weg, bv. in een schuur of kelder. Men mag de dieren gedurende de winter niet voeren, daar het verteringsproces dan uiterst langzaam verloopt. Zou men toch voeren, dan treedt rotting en gasvorming op en dat overleven de dieren niet.

Jonge amfibieën doen er twee tot drie jaar over om volwassen te worden. Dan zoeken ze het water op om mee te doen aan het voortplantingsritueel, dat heel spectaculair is om te zien. De combinatie van salamanders met de gebruikelijke vijvervissen juich ik niet toe. Kikkers en padden zijn iets beter met vissen te combineren, maar sa-

lamanders zijn wat tragere dieren en worden voortdurend opgejaagd door vissen van enig formaat. Larven van alle amfibieën zijn natuurlijk graag gegeten prooien voor de meeste vijvervissen. Bij het houden van vooral salamanders dient men ook te bedenken dat deze gevoelig zijn voor waterverontreiniging door overvoeding, chemicaliën, droogvoerders en bestrijdingsmiddelen. Maar bij een verantwoord vijverbeheer zijn deze middelen overbodig.

Ik hoop met dit stukje een steentje te hebben bijgedragen aan een beter amfibieënbestand in de Nederlandse vijvertuinen, daar door de bouw van de vele nieuwbouwwijken ontelbare specifieke biotopen vernield zijn en worden. Dat schijnt wel te mogen.

Naschrift

Inderdaad, beschermde dieren bestaan in Nederland eigenlijk niet, ze worden alleen voor liefhebbers verboden. We moeten echter in principe geen dieren aan de restjes natuur onttrekken. We moeten ons wel inzetten voor het tegengaan van biotoopvernietiging. Daarom is het vormen van natuurvriendelijke tuinen met vijvers een goede bijdrage aan echte natuur- en dierenbescherming.

Noot van de redactie

Een composthoop kan natuurlijk ook gewoon bovengronds. Ik heb daartoe vier paaltjes in de grond geslagen in een vierkant, op afstanden van een meter en daaromheen grootmazig gaas gespannen, waar kikkers gemakkelijk doorheen kunnen. Onderop liggen takken, daarop bladafval, grasmaaisel, tuinonkruid, fijn snoeihout enz. Tegen één zijkant aan ligt wat grover snoeihout en tegen de andere zijkant een stapel oude dakpannen.

Sommige salamanders en andere amfibieën overwinteren net zo goed of liever tussen stenen, onder tegels enzovoort. Betontegels en keien zijn neutraal, laten geen water toe. Bakstenen en dakpannen daarentegen blijven lang vochtig omdat ze water opnemen. Het is goed om allebei de steensoorten apart, dus niet door elkaar te stapelen. Ik heb in mijn stadstuin gewoon in een kier tussen losliggende tegels overwinterende grote watersalamanders aangetroffen.